

Terrängkörningslagen och terrängkörningsförordningen

Reglerna för terrängkörning finns i terrängkörningslagen och terrängkörningsförordningen. Lagstiftningen innehåller en del ordval som inte är självklara. Vi har därför valt att förklara en del ord som kan vara svårtolkade och kompletterat med mer information.

Kort sammanfattning

- Terrängkörningslagen (1975:1313), TKL, är en förbuds lag för att skydda mark och vegetation mot skador samt djur och friluftsliv från störningar som orsakas av trafik med motordrivna fordon. Lagen förbjuder körning på barmark.
- Lagen riktar sig till alla som kör i terrängen, även till den som avser att köra på sin egen mark.
- Det finns vissa undantag mot förbudet att köra på barmark och möjlighet att söka dispens från förbudet om det föreligger särskilda skäl.
- Terrängkörningsförordningen (1978:594), TKF, innehåller kompletterande bestämmelser till terrängkörningslagen.

Generellt förbud mot att köra på barmark finns i 1 § TKL

Körning i terräng med motordrivet fordon för annat ändamål än jordbruk eller skogsbruk är förbjuden i hela landet på barmark.

Förklaringar och mer information

VAD MENAS MED BARMARK?

När marken inte är snötäckt eller när snödjupet är så litet eller snön så lös att fordonet kommer i kontakt med marken, räknas körningen som barmarkskörning.

VAD MENAS MED ETT MOTORDRIVET FORDON?

Det är alla slags fordon som drivs med motor till exempel bilar, motorcyklar, fyrhjulingar, mopeder, snöskotrar, traktorer och andra motorredskap. Det gäller även om dessa fordon drivs med el.

VAD MENAS MED TERRÄNG?

All naturmark utanför vägar, till exempel skogsmark, kalvfjäll, våtmarker, stränder, hedar, parker, åkrar och ängar räknas som terräng. Det gäller även stigar, vandringsleder, motionsspår och leder eller spår som skapats i terrängen vid t ex skogsbruk. Det behövs inga förbudsskyltar för att förbudet mot terrängkörning ska gälla.

KÖRNING SOM HAR MED JORD- ELLER SKOGSBRUK ATT GÖRA ÄR INTE FÖRBJUDEN

Körningen ska ha direkt samband med jord- eller skogsbruksarbetet. Det innebär till exempel att den som äger marken bara får köra om det behövs för att bruka jord eller skog. All annan körning är förbjuden även för markägaren.

Generella undantag från förbudet som rör syftet med körningen finns i 1 § TKF

När ärenden eller åtgärder inte kan utföras på något annat lämpligt sätt får trots förbudet i terrängkörningslagen, motordrivna fordon användas

1. av statliga eller kommunala tjänstemän i tjänsteärende,

2. av läkare, distriktssköterskor, barnmorskor eller veterinärer i yrkesutövning och
3. av fjällräddningen samt vid räddningstjänst av statliga brandkårer eller kommunal organisation för räddningstjänst.

Fordonen får användas av alla dem som utför

1. projektering, byggande, underhåll och skötsel av kraft-, gas-, vatten- eller avloppsledningar samt radio- eller teleanläggningar,
2. projektering, byggande, underhåll och skötsel av vägar,
3. transport av sjuka personer till läkare eller sjukvårdsanstalt eller i andra jämförbara trängande fall,
4. underhåll av renskötselanläggning och för arbete med renskötsel vid bevakning av renar och vid drivning och samling av renar inför omedelbart förestående märkning, slakt eller flyttning samt för renskötarnas försörjning med livsmedel och andra dagligvaror i direkt samband med renskötseln,
5. hämtning av fälld björn, älg, hjort eller vildsvin till lämpligast belägna bilväg samt vid arbete inom vilthägn i direkt samband med uppfödning av djurart för vilket hägnet är avsett och
6. skötsel- och anläggningsarbete inom park-, idrotts- eller friluftsområden.

Förklaringar och mer information

KÖRNING SOM BEHÖVS FÖR VISS YRKESUTÖVNING ÄR UNDANTAGET FRÅN FÖRBUDET

Syftet med körningen är helt avgörande för om den är tillåten eller inte. De generellt undantagna är främst grupper som behöver kunna köra motordrivna fordon i terrängen i sin yrkesutövning som rör viktiga samhällsfunktioner. Texten i lagstiftningen beskriver vilka yrken och arbetsuppgifter som ingår.

KÖRNING FÖR ATT HÄMTA STORT VILT EFTER JAKT ÄR UNDANTAGET FRÅN FÖRBUDET

Ett undantag gäller hämtning av björn, älg, hjort eller vildsvin efter jakt. Djuret får köras till närmaste bilväg. Det gäller även skjutet vilt i ett vilthägn. Undantaget innebär att inget fordon får köras i terrängen under jakten innan det finns ett skjutet vilt att hämta.

SE TILL ATT DU KAN VISA ATT DU HAR RÄTT ATT KÖRA

Den som omfattas av något av undantagen från förbudet mot barmarkskörning bör kunna visa identitetshandling samt handling som styrker rätten att köra i området, exempelvis tjänstebricka.

INOM SKYDDADE OMRÅDEN FÅR MAN IBLAND INTE KÖRA TROTS UNDANTAG FRÅN FÖRBUDET

Ibland gäller inte generella undantag inom ett skyddat område. Föreskrifterna för ett naturreservat kan begränsa rätten till terrängkörning. Ta kontakt med länsstyrelse eller kommun (kommunala reservat) för att ta reda på vad som gäller där du avser att köra.

Generella undantag från förbudet som rör platsen för körningen finns i 1 § TKF

Fordonen får därutöver användas

1. på enskilda utfartsleder eller andra sådana enskilda färdleder i terrängen som är avsedda för motorfordonstrafik och
2. inom tomter, järnvägs- eller fabriksområden eller andra arbetsplatser, särskilt anordnade tävlings- eller övningsområden eller andra liknande områden.

Fordon får trots förbudet i terrängkörningslagen ställas upp eller parkeras i anslutning till väg.

Förklaringar och mer information

VAD MENAS MED ENSKILDA FÄRDLEDER SOM ÄR AVSEDDA FÖR MOTORFORDONSTRAFIK?

Leden behöver vara anlagd för motorfordonstrafik. Alltså räknas inte leder eller spår som skapats i samband med annan körning inom exempelvis skogsbruk, jordbruk, anläggningsarbeten eller rennäring. Den som äger marken eller leden har även rätt att förbjuda all körning.

BARA DE SOM ARBETAR PÅ ARBETSPLATSEN FÅR KÖRA DÄR

Till arbetsplatser räknas även täkter som fortfarande används. Körning på avslutade och efterbehandlade täkter omfattas inte av undantaget.

TÄVLINGS-, TRÄNINGSGRÄNS- ELLER TESTBANOR FÖR MOTORFORDON SKA VARA ANMÄLDA TILL KOMMUNEN

Det handlar om utpekade permanenta banor och områden och omfattar inte slingor i terrängen utanför sådana banor eller områden.

EN PARKERING ÄR ETT EXEMPEL PÅ ”ANDRA LIKNANDE OMRÅDEN”

Andra liknande områden kan vara grusplaner som huvudsakligen används för parkering. Parkering direkt i anslutning till en väg, till exempel vid en vägren, ingår också bland undantagen.

Dispens från förbudet kan ges enligt 12 § TKF

EN LÄNSSTYRELSE KAN BESLUTA OM UNDANTAG (DISPENS) FRÅN FÖRBUDET
Länsstyrelsen får, om det finns särskilda skäl, föreskriva om ytterligare undantag eller besluta om undantag i enskilda fall. En dispens kan till exempel sökas för ett visst specifikt tillfälle, område, arrangemang, verksamhet eller person.

DET KRÄVS SÄRSKILDA SKÄL FÖR EN DISPENS

Särskilda skäl för dispens kan vara rörelsehinder, bevakningsarbete, forskning, utbildning, räddningstjänstens övningar, malmprospektering, funktionärsarbete i samband med golftävling, motorsporttävling eller transportbehov till en fastighet av byggmaterial. I samband med jakt efter de större viltarterna så kan man också söka dispens för körning till jaktstuga om den ligger väldigt långt från väg.

TILLSTÅND FRÅN MARKÄGARE

Körning med motordrivna fordon i terrängen omfattas inte av allemansrätten. Den som fått en dispens är därför skyldig att själv inhämta markägarens medgivande för körningen. En del undantag, till exempel körning i räddningstjänst eller rennäring ger tillträde till marken genom annan lagstiftning. Då finns inget ytterligare krav på kontakt med markägaren.

SE TILL ATT DU KAN VISA ATT DU HAR FÅTT DISPENS FRÅN FÖRBUDET

Om polis eller naturvårdsvakt ber om det behöver den som har dispens kunna visa identitetshandling samt dispensbeslut.

Stort eget ansvar

MINSKA SKADORNA FRÅN KÖRNINGEN

Även den som omfattas av ett undantag eller har fått dispens ska planera sin körning för att minimera risken för skador på mark och djurliv. Viss mark, till exempel uppe på kalvfället, är extra känslig. Det gäller även våta marker som myrar, stränder och diken. Dessa marker bör man undvika helt att köra på.

HÅLL REDA PÅ ANNAN LAGSTIFTNING SOM GÄLLER PARALLELLT

Det är den som kör i terrängen som bär ansvaret för att se till att körningen är tillåten även enligt annan lagstiftning. Här är några exempel:

Enligt miljöbalken framgår att alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd ska utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden inte medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. *(Delar av 2 kap 3 § miljöbalken)*

Enligt rennäringslagen är det förbjudet att skrämma eller på annat sätt ofreda renar *(Delar av 94§ punkt 2 rennäringslagen)*.

Enligt artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglar och flera av våra vilt levande djurarter. Detta gäller särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttningsperioder. Det är även förbjudet att ta bort eller skada vissa växtarter som är skyddade enligt artskyddsförordningen *(Delar av 4, 7, 8 §§ artskyddsförordningen)*

Bestämmelserna om påföljder finns i 4 § TKL och 12 kap. Brottsbalken

Den som med uppsåt eller av oaktsamhet bryter mot någon av bestämmelserna döms till böter. Om gärningen är ringa, ska det inte dömas till ansvar.

Om gärningen medför ett strängare straff enligt brottsbalken så är det i första hand bestämmelserna om skadegörelse och tagande av olovlig väg som är aktuella att tillämpa. Straffskalan för dessa brott innefattar böter eller fängelse.

Den som har orsakat skador genom sin körning kan också bli skadeståndsskyldig gentemot markägaren och andra med särskild rätt till marken.

Vem som helst kan anmäla överträdelser av lagstiftningen till polisen. Exempel på överträdelser är att köra utan en dispens eller köra trots att körningen inte omfattas av undantagen från förbudet mot barmarkskörning.

Mer information

[Terrängkörningslag \(1975:1313\)](#)

[Terrängkörningsförordning \(1978:594\)](#)

[Brottsbalk \(1962:700\)](#)

[Miljöbalken \(1998:808\)](#)

[Artskyddsförordning \(2007:845\)](#)

[Rennäringslag \(1971:437\)](#)

[Naturvårdsverkets handbok med allmänna råd 2005:1](#)